

„Nincs lehetetlenség, csak tehetetlenség”

Előbb a hivatalos adatok:

Pipicz Mihályné 1966-tól a KSZV szegedi kenderfonógyára kártoló üzemszervezője, jelenleg a tizenegyi tagú, aranykoszorús Ady Endre szocialista brigád vezetője. 1973-ban a Szakma Kiváló Dolgozója kitüntetését kapta. 1975-ben végezte el a felnőtt szakmunkásképzőt, esti tagozaton a textilipari szakközépiskola elsőéves tanulója. A kenderfonógyár centenáriumi versenyének 1976-os szakaszában 106 százalékot teljesített. Átlagkeresete 3 ezer forint, egy tízéves és egy 21 hónapos gyermek anyja.

A kártolóüzem talán a legjobban szenved a KSZV szegedi évárát gyótró létszám-gondoktól. A gépek is lassan centenáriumi ünnepeltek, nagy a zaj, a porban olykor húszméternyre sem látni. Ilyen helyen dolgozni bizony nem leányálom. S a létszámhiány miatt ráadásul be kellett vezetni az úgynevezett „háromgépes rendszert”, azaz egy munkásné három kártolószalag gépet kezel egyszerre. Ez a megterhelés némely férfinak is becsületére válhatna, ahogy az ember egy-egy munkásné teljesítményét elnézi.

Pipicz Mihálynéról azt mondja Elek József főművezető, hogy három gépen dolgozva is a legjobbak között van, s figyelembe véve a gépeken levő időmérő szerkezetet (amely lehetetlenné teszi például 120 százalék elérését, hiszen a gépnek 7 órát kell forognia, ezt az időt kell maximálisan kihasználni), nemcsak teljesítménye, de munkájának minősége is első osztályú.

Somogyi Károlyné felvétele

„...Ne csak forogjon az a gép; az sem mindegy, hogyan forog”

— Sokan azt mondják rá, nagy szája van — folytatja Elek József. — Ez igaz is, csak éppen jó értelemben: talpraesett, karakán, temperamentumos asszony. — Még ma is hallani azt a fenyegtetést: „ha nem jól dolgozol, elküldelek három hónapra a kártolóba” — kezdi Pipiczné. — Nézzé, én tudom, hogy aki ide bejön, akkor örül, ha kimehet. Csak éppen, szerintem, nincs lehetetlenség, csak tehetetlenség. Ha már itt dolgozunk, úgy vegyük hasznunkat, úgy ne

csak forogjon az a gép; az sem mindegy, hogyan forog. Egy kis „önmeozás” kell — nem föltétlenül a pénzért, az is akkor „esik a legjobban”, ha együttjár a munkaszerezzel. Ha azt mondja nekem valaki, amikor idekerültem, hogy ennyi ideig a kártolóban leszek, azt mondom az illetőre: nem normális. Először nagyon nem tetszett. De — csak az első öt év a nehéz. Viszont, komolyra fordítva a szót, meg kellett tanulni gyorsan és jól dolgozni, s ebben nekem sokan segítettek. Úgy a jó, ha ki tudják egymást egészíteni a brigádtagok, velem talán ezért sikerült ennyire megszeretnem még ezt a kártolóüzemet is.

Pipicz Mihályné kis monológja itt véget ér. S ahogy elköszön és eltűnik a fojtó crós szagok porfüggönyébe, felső régi gépek irányába, utána mormolom a mondatot: nincs lehetetlenség, csak tehetetlenség.

H. D.

Domonkos László

Elfogy a parlag

A mezőgazdasági nagyüzemek által művelt táblák az esetek többségében látványosak is szép, akkor is, ha még csupán sima szántás, és akkor is, ha már terem. Annál föltűnőbb, ha egy-egy szépen megmunkált, jól termő hatalmas tábla közepén vagy szélén egy-két holdas darabok tengernyi a gaz. Magyarázatot talál rá legtöbbször a szövetkezet, és a magyarázatot sokáig el is fogadták a mezőgazdaság irányítói: Olyan területek ezek, amelyek nagy gépekkel nem művelhetők, azt pedig ne várja senki, hogy ásóval-kapával visszatérnek oda, ahol a gép nem boldogul. A tanyák közé beszorult kis területek is arra a sorsra jutottak sokszor, hogy aki ránézett, legszívesebben elfordította a fejét.

Sokáig azt hitték a szakemberek, ez a magyarázati mentség is lehet, míg nem újra ki nem mondták, hogy a termőföld kincs, vigyázni kell rá, pazarlása, meg nem művelése súlyos vétek. A napokban hallottuk egy hivatalos tájékoztatóban, hogy megyénkben tavaly május végén még 13 ezer hektárt tett ki a be nem vetett szántók területe, és 3 ezer 320 hektárra rúgtak a parlagföldek kisebb-nagyobb darabjai. Aki mindezt összehasonlítta, természetesen intézkedett is. Összít 2 ezer 900 hektárra csökkent a vetetlen szántóföldek és 857 hektárra a parlagföldek területe. Közben 29 termelőszövetkezetet kötelezték a parlagföldek hasznosítására.

Idén — ezt is a tájékoztatóban hallottuk — még szigorúbb intézkedések várhatók: sem magyarázatot, sem mentséget nem fogadnak el.

A termelőszövetkezeteknek állami gazdaságoknak meg kell találniuk a módját, hogy valóban hasznosítsanak minden talpalatnyi földet. Az új rendelkezések útmutatást is tartalmaznak a hasznosításra.

Társadalmi munkában vállalták

Tavaly a szegedi gumigyár kollektívája kivette a részét a társadalmi munkából. Egész évben „kétkarikára ment a dolog.” A saját portájukon is rendet tartottak, s nem feledtek meg az iskoláknak, óvodáknak tett ígéretükről sem. Ugy kalkuláltak a múlt év elején, hogy tízezer órára becsülhető az a segítség, amelyet a közös érdekéért áldozni tudnak. Mindnyájunk, de legfőképp az érdekeltek öröme — jól elszámították magukat, hiszen jóval túlteljesítették a tervet. Majdnem ötezer órával. Amellett, hogy ez elismerésre méltó, nem a szám szerinti összeg a dicséretes, hanem ami mögötte van.

A József Attila szocialista brigád tagjai nem „vállonogatva” festették a dorozsmai óvodásoknak a játékokat, kerítést. Akkor sem sokat töprengtek, amikor neki-láltak az udvar feltöltéséhez, a villanysereléshez. Ők bizonyára tudták, érezték, hogy cselekedeteikkel örömet szereznek a kis emberkének, s amellet levelesnek egy jókora súlyt a társadalom

válláról is. A gumigyárban 45 szocialista brigád mindegyike vállalt valamilyen társadalmi munkát. Nemesak Dorozsmán, hanem Hattyas-telepen, a Szél utcában, Béketelepen, és még máshol is örülnek az óvodások, iskolások a gumigyáriak munkájának. Az így „összejött”, papíron kimutatható 3320 órán kívül a kollektíva segítőkészségét dicséri még az is, hogy 335 ezer forint értékű gyári terméket adtak ingyen a különböző intézményeknek. Ha csak a 364 négyzetméternyi gumipadlót vesszük alapul — amit az alsóvárosi szociális otthonba küldtek, az csak egy tekercs gumi. Részben semmiség a gyárnak, hiszen sokezerszeresét gyártja. Ha úgy nézzük, hogy ezt a Puskás Tivadár szocialista brigád adta, így mindjárt másképp áll a dolog. Többről van szó, mint anyagi támogatásról. A társadalom elismeri és ösztönzi is az ilyen tetteket. Nem véletlenül és nemcsak ezért lett kétszer is a Szakma Kiváló Brigádja ez a kollektíva.

Védőháló

Nem ismertük egymást beszélgetőpartnereimmel, amikor letelepedtünk. Túl sok volt találkozásunkban a véletlenszerűség, gondoltam, úgy korrekta, ha megmondom: a párttitkárral és a KISZ egyik vezetőségi tagjával együtt választottunk ki néhány fiatalot, hadd faggassam őket, hogyan dolgoznak, miként vélekednek a fiatalok munkaszerezzéről. Nem tudom azt se — tettem hozzá — ö-k-e a műhelyben, vagy a brigádban a mércét adók szorgalmából. kérem hát, önmaguk ítélik meg ezt is.

Ok nem ismertek engem, én nem ismertem őket — s csak azon kapjuk egymást, hogy itt csaknem mindkinek be kell mutatkozni. Más műhelyben, más alapszervezetben dolgozunk — szabadkozunk; a mentegetőzéstől ráérzek: kicsit azért őrmaguk is csodálkoznak, hogy találkoztak esetleg már, de üdvözlésig sem jutottak.

Ha egy óra múlva felállunk volna az asztaltól, úgy járunk, mint a gyerekek a homokozóban: ennyi „arany” volt a kezemből, ennyit anyám kiszedett, ennyi maradt benne... — s ami kipergett, valami protokollszöveg, ami keveske maradt, nos, az megmaradt volna titoknak. De mert hiszek benne, hogy a szavak is láttatnak, még a gyakorlatlan beszélgető-vitakozó is belemelegedve eljut gondolatainak csiszoltabb s egyé- nőbb kifejezéséig — kíváncsiam, míg megismerkednek egymással ók is.

Nézzék el, hogy közben gondolataim más irányba is kanyarogtak s egyre inkább az foglalkoztatott, mit jelent az embereknek, munkatársaknak a személyes ismeretség? Mit jelent életünkben, hogy közvetlen munkatársainkat — erőfeszítéseiket, eredményeiket, adottságaikat és emberi mivoltukat — megismerjük, s megféléjük által magunkat is mérlegre tesszük?

Életünk emberi viszonylatok szövevénye. Vannak, akiket jól ismerünk, tudjuk, mit várhatunk tőlük, vannak, akiket nem ismerünk, de eleve csak bizalommal lehetünk irántuk: hogy a buszvezető például nem visz egy tömeget a házfalnak, az orvos megfelelő gyógyszerrel kezel, a bérelszámoló érti a dolgát, csakúgy, mint a tanár, akinek van türelme a kajla kamaszt megérteni a feledékeny gyerek tetteiben.

Az élet tele van a bizalom erővonalával, végül is nem vagyunk légtornászok, de még ök se mindig maradnak védőháló nélkül. Minden embernek szüksége van a baráti kör, a munkatársi kör, kisebb-nagyobb emberi közösség védelmező figyelmére ahhoz, hogy kiteljesedjék, munkájának, esetleg nagyon is egyhangú munkájának mércét tudjon állítani.

Ülök hat fiatalal, egymásnak idegenekkel, akiket persze nem egy csapóajtó, de jó néhány zajos-forró gépterm választ el egymástól, s azon a közös gyárkapun is több százan szaladnak ki-be naponta, de valahogy mégsem értem, hogy miért nem találkoztak eddig. Mert lám, nem zavarja már őket a jegyzetfüzetem, dehogys kell már a beszélgetést terelgetni, úgy belefeledkeztek a vitába, hogy kiestek az időből, gondokból, csak érveiket csiszolgatják, s egymásra csodálkoznak: hát te is ezt gondold?

S én megint arra jutok: a közösségek születése, ha mégoly bonyolult is, csak az emberek műlik, az őszinte érdeklődésükön, a megértés kívánásán.

Felnőtteket tanító pedagógusismerősem meséli, hogy az első fél évben azon igyekezett, csak szóhoz ne jussanak az órákon a diáksai. Hamar kiderült, néhány könnyedén megnyilatkozó ember szavai után sokan zavartan nézik a padot, csekélyke ismereteiken töprengve, s végül is ez az első lépcső ahhoz, hogy kedvesezteté váló emberek kudarcba yuval maradjanak ki az iskolából. Ehelyett minduntalan biztosított a tanítványait, hogy ezt meg ezt ók a gyakorlati életből bizonyára nála százszor jobban tudják, de hadd mondja el, mi az elméleti alapja annak, hogy... Talán nem érzi ma már senki „nehézfűjének”, tudatlannak magát az osztályban, s aki szerényen hallgat ma is még, a tanulás nélkül elszaladt éveket, sajnálja az elfecsérelt időt, s holnap ő is megnyilatkozik friss tudással a sokszor vitaklubba alakult tanórákon. Hiszen itt mindenkinek lehet véleménye, senkit nem mosolyognak meg. Mert csak egyetlen tilalomfát állított a tanár: kinevetni egymást nem lehet. Egymás tanulási gondjait értő emberek gyülekezete lett az osztályból, ahol maga a tanár mondja: a jegyek nem számítanak. Minden osztályzat csak egy pillanatnyi állapotot tükröz, gyérünk hát tovább, előre.

Szükségünk van a baráti figyelemre, környezetünk rokonszenvére.

Panaszkodik egy „kiemelt ember”, hogy megrikult a levegő körülötte mostanában, míg beosztott volt, baráti köre, ismeretsége, ahogy mondani szokták: társasági élete volt. Igaz, most megtalálják rég látott osztálytársai, évfolyamtársai, de hamarosan ott végződik a beszélgetés: „Nézd, öregem, neked csak egy telefonodba kerül... én kilincselhetek, neked meg csak át kell szólni...” Sokan rácsapják az ajtót, vagy legalábbis fagyos mosollyal távoznak, ki se várják a magyarázatot a miniszteri rendeletről, vagy szabályos utakról, vagy arról, hogy elődje tisztességes hosszú évek után ment nyugdíjba, s a vállalat tisztá légköre is megkövetelné, amit ő emberi tartással is vállal... „Hát rendben van, nem gondoltam, milyen nehéz ostromok várnak rám,

őszintén szólva: szakmai buktatóktól félttem. S hovatovább meg kell tanuljam a szabadkozás sokféle variációját? Már félek, ha megkeres egy barátom... Avagy éppen azt tudom meg, ki az igazi közlök? Csak marad az is?”

Válóban, ki lesz az, akinek ezt elmondhatja, s aki biztatja: csak így állsz meg a közvélemény előtt!

„Téged csak a munka érdek? A másik ember, amikor és éppen nem normát teljesít, mit csinál, hogyan él?” — kérdezi az egyik beszélgetőpartnerünk, újdonsült ismerős, régi munkatársától. Az meg szemesarkából nézve, félig tréfásan mondja: „Régen versenyzünk veletek. Ha most nem derült volna ki, hogy van mit tanulunk egymástól, lehet, megint évekig csak egy-egy „szia” jutna el egymáshoz — majd komolyabban: — Nincs időm. A brigádbeliek közül se ismerhetem mindenki családját, életét, legfeljebb benti munkáját... pedig tudom, nem a gépek állapota fontos a versenyben, legalábbis nem „csak”... Nincs időm húsz emberrel barátkozni, és... nem is mindegyik érdekel, hát akkor meg!”

„A munkahelyen nem azért vagyunk együtt, hogy barátkozzunk!” — hallani nemegyszer — „nálunk nem lehet kártyaklubot alakítani, vagy óraszám újságot olvasni, az életről filozofálni!” Nem erről van szó! Az emberek fél mondatból is értenek — rokonszenvet is, segítést és mást is! — és gondolkodjunk csak meg: hányan hagytak ott jó fizetést is, mert nem érezték jól magukat munkahelyükön. Egyéni gondok, kisebb jelentőségű hajótörések? Igen, azok is. Nem tud beilleszkedni a munkahelyi légkörbe valaki azért se, ha bizalmatlanok, ha nem fogadják be az újat, azért se, ha emberi tulajdonságai miatt nem felel meg az előzetes bizalomnak.

Ez az egyszerű bízni a buszvezetőben, az orvosban, a tanárban, a pénztárosban, valójában elvárjuk, természetesnek tartjuk, hogy jól végzik munkájukat. Ők szintén elvárják, hogy másokra számíthassanak — ez a kölcsönös bizalom a kölcsönös felelősségérzés szövevé erősödhetik. De miért nincs ez meg a munkahelyeken is?

Nem érünk rá megismerni egymást, nincs időnk húsz-harminc munkatársunkkal barátkozni és különben sem mindegyikkel érdemes? Pedig életünk felét velük töltjük, eredményeink, sikereink vagy balsikereink összefüggnek, előttük bukunk vagy bizonyítunk... S akit nem becsülünk eléggé, talán nem is jól ismerjük.

Nem biztos, hogy csak az időn múlik, akkor talán átrendeztük volna már időbeosztásunkat. Szándékainkat kellene talán meggereblyézni. Ha nem is azért vagyunk egy munkahelyen, hogy barátkozzunk — dolgozni csakis jó, egymást megbecsülő emberek közösségében szeretünk.

Az összetalálkozott beszélgetőpartnerek valóban véletlenül beszélgettek-füstölögtek át pár órát. De nem véletlenül remélem: kedvük lesz hozzá máskor is, más munkatársaikkal is barátkozni, véleményét cserélni.

Szöke Mária

M. T.